

Ülle TAMLA

2002. aasta arheoloogiliste välitööde tulemused
Results of archaeological fieldwork of 2002

Alvi KRIISKA, Kristiina JOHANSON, Ülle SALUKÄR and Lembi LÕUGAS

The results of research of Estonian Stone Age in 2002
Eesti kiviaja uurimise tulemused 2002. aastal

Valter LANG, Andres IVADIK and Tanel SAIMRE

New results from the hill-fort of Keava
Uued tulemused Keava hüüdnimelise kaitsealalt

Marek KONTA, Valter LANG and Leire LÕDLAID

Settlement site III of Linnaste from archaeological complex of Keava
Linnaste III asustatult Keava arheoloogilises kompleksis

Helvi VÄIK

Excavations in Viljandi: new data about the final period of Iron Age
the beginning of 1223
Käevõetud Viljandis uusi andmeid rauaaja lõppajaga ja 1223. aastast

Arvi BÄTZ

Excavations in Viljandi Castle of the Teutonic Order
Arheoloogilised uurimused Viljandi ordulinnusel

Ale LÄVI

The hill-fort of Ripuka-Panama
Ripuka-Panama

Early TEGER

Archaeological excavations in Kaberla and Lagedi villages
Arheoloogilised kaevamised Kaberla ja Lagedi külas

Mare AUN and Arvi KRIISTAJA

Archaeological fieldwork in Setumaa
Arheoloogilised välitööd Setumaa

Mati MÄRK

Archaeologische Ausgrabungen im Landkreis Läänemaa
Käevõetud Läänemaal

Erno VILJAT

Archaeological investigations of the Laiuse castle
Arheoloogilised uurimused Laiuse linnusel

Kristin ILVES

Underwater archaeological fieldwork in southeast Estonia
Allveearheoloogilised välitööd Kagu-Eestis

ARHEOLOOGILISED VÄLITÖÖD EESTIS

ARCHAEOLOGICAL FIELDWORK IN ESTONIA

2002

Koostanud ja toimetanud
Ülle Tamla

Muinsuskaitseamet
Tallinn 2003

© 2003 Muinsuskaitseamet
Uus 18, Tallinn 10111, Eesti
National Heritage Board
Uus 18, Tallinn 10111, Estonia

Esi- ja tagakaas: Luksuskirves Kirumpäält
Cover and back cover: Luxury axe from Kirumpää

Toimetuskolleegium:

Ants Kraut
Valter Lang
Anneli Randla
Erki Russow
Toomas Tamla
Ülle Tamla
Heiki Valk

Uus 18, Tallinn 10111, Eesti
e-mail: info@muinas.ee

Kujundus ja makett:
Jaana Kool

TARTU ÜLIKOOLI
RAAMATUKOGU
SUNDEKSEMPLAR

ISSN 1406-3972

Trükitud AS Pakett trükikojas
Laki 17, Tallinn

2002. AASTAL AVASTATUD MUISTISED

Marge KONSA

Tartu Ülikool, Lossi 3, 51003 Tartu, Eesti; margek@ut.ee

Mirja OTS

Ajaloo Instituut, Rüütli 6, 10130 Tallinn, Eesti; mirja.ots@mail.ee

Alljärgnevas esitatakse 2002. aastal avastatud 75 muistise loetelu ja levikukaart (joon.). Loendi koostamisel lähtuti arheoloogiaarhiivis kasutatavast kihelkondlikust printsüübist, kuid arvestati praegu kehtivaid külanimesid. Juhul, kui muistise avastamisel saadi leide, on nimetatud muuseum või fond, kus leiud asuvad. Loendis esinevad dateeringud on enamasti esialgsed ja täpsustuvad objektide edaspidisel põhjalikumal uurimisel. Kõikide muististe puhul on märgitud selle avastaja nimi/nimed. Täpsemat informatsiooni nii loendis sisalduvate kui ka varem avastatud arheoloogiamälestiste kohta saab Muinsuskaitseameti, Tartu Ülikooli arheoloogia kabineti ja Ajaloo Instituudi arheoloogiaarhiivist.

HARGLA ○ **Kuksi keraamika leiukoht.** Koikküla küla alla kuuluvast Kuksi talust loodes, Vesikijõe lõunakaldal, loode ja põhja poole avaneval nõlval. Leiti käsikeraamikat. Kultuurkihti ei tuvastatud. TÜ 1106. A. Haak, A. Vindi, K. Johanson, L. Pärnamäe ja M. Veldi.

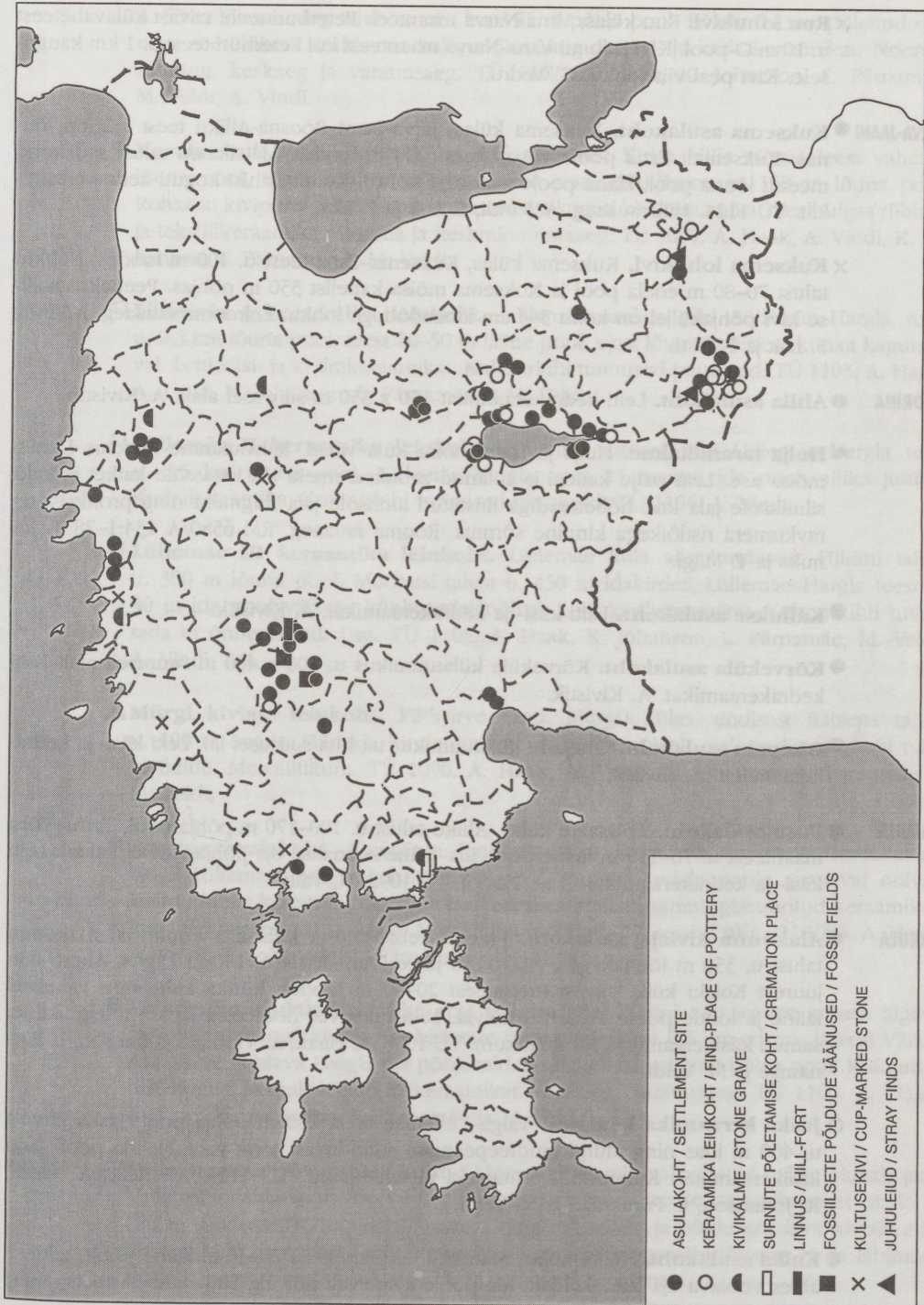
○ **Oore keraamika leiukoht.** Oore poolsaare põhjaosas, praegu Laanemetsa küla alla kuuluvast endisest Oore talust u. 300 m põhja-loode pool, Aheru järve kaldaterrassil. Leiti käsi- ja kedrakeraamika kilde, sh. nõorkeraamikat. Kultuurkihti ei tuvastatud. Nõorkeraamika kultuur, noorem rauaaeg, keskaeg. TÜ 1102. A. Haak, A. Vindi, K. Johanson, L. Pärnamäe ja M. Veldi.

JUURU ● **Helda asulakoht.** Hõredast u. 1 km põhja pool, Helda küla tuumikus, külavaheteest vahetult loodes. Tumeda värvi asulakiht sisaldas põlenud kivipurdu ja nõge. Leiti klaashelmes ning kedrakeraamikat. Hilisrauaaeg või keskaeg. TÜ 1080. A. Tvauri, K. Grünberg, J. Metsalu, R. Roosi ja L. Sepp.

● **Lau asulakoht.** Lau külas, Keava-Juuru teest vahetult läänes, Mäe ja Otsa talu maadel. Leiti käsikeraamikat. Noorem rauaaeg. TÜ 1058. V. Lang ja M. Konsa.

● **Mahtra II asulakoht.** Mahtra küla tuumikust 1,6 km lõunas, Juuru-Järlepa teest 100 m idas, nn. Kolmeküünimäe põhjanõlva alaosas. Leiti pronksspiraali, käsi- ja kedrakeraamikat. Hilisrauaaeg ja keskaeg. TÜ 1067. A. Tvauri, K. Grünberg, J. Metsalu, R. Roosi ja L. Sepp.

JÕELÄHTME ● **Kostivere kalme.** Kostivere ja Parasmäe külade vahelisel endisel põllul ja praegusel karjamaal, sealsel ümbritsevast veidi kõrgemal alal. U. 200 x 130 m suuruselt alalt saadi 2.–4. ja 9.–12. sajandisse kuuluvaid metallesemeid ja nende katkeid. AI 6554. M. Mägi, T. Mägi ja A. Kabel.

Joon. Arheoloogilised maastikuinspekteerimised Eestis 2002. aastal.

Fig. Archaeological inventories in Estonia in 2002.

✕ **Ruu lohukivi.** Ruu külas, Vana-Narva maanteelt Peterburi teele viivast külavaheteest u. 10 m O-pool. Kivi jääb nii Vana-Narva maanteest kui Peterburi teest u. 1 km kaugusele. Kivi peal viis lohku. G. Vedru.

JÄRVA-JAANI ● **Kuksema asulakoht.** Kuksema külas, Järva-Jaani-Roosna-Alliku teest 1,2 km lõunas, Kuksemalt Esna poole viivast teest 200 m loodes, Matsikaaru talust sadakond meetrit lõuna pool, lääne poole avaneval nõlval. Kultuurkihist koguti kedrakeraamikat. TÜ 1121. Hilisrauaaeg. A. Vindi, S. Loit ja P. Lätti.

✕ **Kuksema lohukivi.** Kuksema külas, Kuksema-Esna teest u. 100 m loodes, Nahkru talust 70–80 m edela pool ja Kuksema mõisa kabelist 350 m põhjas. Peenekristallilise kivi põhjaküljel on kolm 3–4 cm läbimõõduga lohku. Eelrooma rauaaeg. A. Vindi, S. Loit ja P. Lätti.

KADRINA ● **Ahila asulakoht.** Leiti kedrakeraamikat 150 x 350 m suurusel alalt. A. Kivistik.

● **Hulja tarandkalme.** Hulja ja Laanemõisa küla vahel. Rahvapärane nimetus Laanemõisa ase. Leiti palju katkisi ja sulanud pronksesemeid sh. ketassõle katket ja kaks silmiksõle jala ktk, hõbetraadiga ilustatud ambsõle jala fragment ning pronksist teravkumera ristlõikega kinnine sõrmus. Rooma rauaaeg. RM 6580/A 134:1–28 T. Jonuks ja T. Mägi.

● **Kallukse asulakoht.** Leiti käsi- ja kedrakeraamikat. A. Kivistik.

● **Kõrveküla asulakoht.** Kõrveküla külatuumikus u. 100 x 400 m suurusel alal. Leiti kedrakeraamikat. A. Kivistik.

● **Ohepalu asulakoht.** Ohepalu külatuumikus u. 4 ha suurusel alal. Leiti käsi- ja kedrakeraamikat. A. Kivistik.

KAMBJA ● **Pusu asulakoht.** Abissaare külas, Alliku talust u. 100–170 m põhja pool, Tartu-Võru maanteest u. 70–150 m lääne pool, ida-lääne-suunalise oja põhjapoolsel kaldal. Leiti käsi- ja kedrakeraamikat. II at. I pool. TÜ 1092. H. Valk.

KARULA ● **Alakonnu kiviaja asulakoht.** Praegu Rebasemõisa küla alla kuuluvast Alakonnu talust u. 350 m lõunakagus, Alakonnu järve lõunaotsast u. 100 m kagus, Ahero talu juurest Kolski külla viivast metsateest 20–40 m loodes, künka kahe tipu vahelisel lääne ja loode poole avaneval nõlval. Leiti tulekivist nooleotsa katke, tulekivikilde, samuti käsikeraamikat. Mesoliitikum. TÜ 1098. A. Haak, A. Vindi, K. Johanson, L. Pärnamäe ja M. Veldi.

○ **Jaska keraamika leiukoht.** Valga-Lüllemäe teest 200 m põhja pool, Jaska järvest u. 400 m idas ning Mürgi raudteepeatusse suunduvast teest vahetult ida pool. Leiti käsikeraamikat. Kultuurkihi tunnuseid ei täheldatud. TÜ 1109. A. Haak, A. Vindi, K. Johanson, L. Pärnamäe ja M. Veldi.

● **Kaika asulakoht.** Kaika külas, Mändiku talu tanumast 20–30 m lääne poolt, talutee ääres voolava oja läänekaldalt, ida poole avanevalt nõlvalt, Lüllemäe-Litsmetsa teest

u. 50 m lõunas ning taluhooneist kuni 25 m põhja pool. Põlenud kive, põlenud savi ning söetükikesi sisaldavast kultuurkihist koguti käsi- ja kedrakraamikat. Noorem rauaaeg, keskaeg ja varauusaeg. TÜ 1107. A. Haak, K. Johanson, L. Pärnamäe, M. Veldi, A. Vindi.

● **Karula asulakoht.** Karula külas, külasüdamest Kirbu külla viivast teest vahetult lõuna pool, Lepiku talust vahetult lääne pool, Pikkjärvest u. 150 m lõuna pool. Rohkesti kivi purdu sisaldavast kultuurkihist koguti käsikeraamikat, sealhulgas riibitud ja tekstiilkeraamikat. Rooma ja keskmine rauaaeg. TÜ 1097. A. Haak, A. Vindi, K. Johanson, L. Pärnamäe ja M. Veldi.

○ **Lüllemäe I keraamika leiukoht.** Lüllemäe asulast piki Lüllemäe–Hargla teed u. 0,5 km lõuna pool, teest 20–50 m lääne pool, ojast lõunas, väikese künka kagunõlval. Leiti käsi- ja kedrakraamikat. Kultuurkihi tunnused puudusid. TÜ 1103. A. Haak, A. Vindi, K. Johanson, L. Pärnamäe ja M. Veldi.

○ **Lüllemäe II keraamika leiukoht.** Lüllemäe asulast piki Lüllemäe–Hargla teed u. 0,5 km lõuna pool, Lüllemäe–Hargla teest 25 meetrit ida pool, allika juures. Kedrakraamika. Kultuurkihi tunnused puudusid. TÜ 1104. A. Vindi.

○ **Lüllemäe III keraamika leiukoht.** Lüllemäe küla alla kuuluvast Hiirani talust u. 300 m lõuna pool, Mooratsi talust u. 450 m idakirdes, Lüllemäe–Hargla teest u. 30 m ida pool väikese künka edelanõlval. Leiti käsikeraamikat. Kultuurkihti tuvas-tada ei õnnestunud. I at. TÜ 1105. A. Haak, K. Johanson, L. Pärnamäe, M. Veldi, A. Vindi.

▲ **Mürgi kiviaja leiukoht.** Pikkjärve (end. Mürgi) külas, endisest Rätsepa talust u. 100 m kagus, lääne ja loode suunas avanevalt nõlval, ojakese äärest. Leiti tulekivikilde. Mesoliitikum. TÜ 1096. A. Haak, A. Vindi, K. Johanson, L. Pärnamäe ja M. Veldi.

● **Rautina asulakoht.** Kaagjärve (end. Rautina) külas, Rautina järve kirdekaldal, Valga–Lüllemäe teest vahetult lõuna pool, lõuna ja edela poole avanevalt nõlval. Kultuurkihist korjati nii käsi- kui ka kedrakraamikat, samuti glasuuritud keraamikat; leiti tulekiviesemeid ja -kilde. Mesoliitikum ning 9.–17. sajand pKr. TÜ 1095. A. Haak, A. Vindi, K. Johanson, L. Pärnamäe ja M. Veldi.

● **Väike-Apja asulakoht.** Väike-Apja küla maadel, Keeni talu aseme juurest algava metsatee mõlemal küljel, Koobassaare järve edelatipust 0,5 km edelas, järvest Väike-Apja järve voolava Hargla oja põhjakaldal, sillakohast vahetult põhja pool. Kultuurkihist koguti kedral vormitud keraamikat. Keskaeg, varauusaeg. TÜ 1100. A. Haak, A. Vindi, K. Johanson, L. Pärnamäe ja M. Veldi.

KARUSE □ **Vatla surnute põletamise koht.** Läänemaal, Hanila vallas Vatla külas. Muistis jääb Vatlamäelt Vatla mõisasse viivast teest 320 m loode poole, tarandkalmest nr. 9915 220 m loodesse, rohumaa põhjaserva ning rohumaad ja põldu eraldava kiviaia alla. Muistis kujutab endast ümbritsevast alast u. 1 m kõrgemale tõusvat 10 m läbimõõduga küngast. I aastatuhat eKr. M. Mandel ja S. Heldemaa.

● **Vatla kivilalme** (arvatav tarandkalme). Vatla külas. Muistis paikneb Vahtramäe talust 220 m loode pool, Vatlamäelt Vatla mõisasse viivast maanteest 350 m loode pool, kagu-loode-suunalisel moreenseljandikul, ja kujutab endast ristkülikukujulise põhiplaaniga 10 x 5,5 m suurust ja 0,8 m kõrgust küngast. Leiud puuduvad; I aastatuhat eKr. M. Mandel ja S. Heldemaa.

KEILA × **Kütke kultusekivi**. Kütke külas, Vana-Keriko maaüksusel. Muistis paikneb Tutermaa-Vääna maanteest lääne pool, Jaanisauna talust ligemale 130 m edelas, Vana-Keriko maaüksust poolitavast kirde-edela-suunalisest teest kagu pool, endisel karjamaal. Tegemist on nelinurkse põhiplaaniga raudkiviga, mille läbimõõt põhja-lõuna suunas on ligemale 2 m ning ida-lääne suunas 1,5 m, kivi kõrgus ümbritsevast maapinnast on 0,4 m. Kivi lael asetsevad ühel teljel paarikaupa 12 väikest lohku, millest 8 rühmituvad 10 cm vahedega telje idapoolsesse otsa ja neli moodustuvad telje lääneotsas omapärase täрни. I at. eKr. A. Rudi.

KOLGA-JAANI ● **Oiu II kiviaja asulakoht ning keskaja keraamika leiukoht**. Oiu küla Kaasiku talust lõuna- ja läänekaartes, voore lael ja edelanõlval. Leiti tulekiviesemeid ning töötlemisjääke, samuti rauaaegne käsikeraamika kild ning kesk- ja varauusaegset kedrakeraamikat. Keskaegset kultuurkihti ei tuvastatud. Mesoliitikum, keskaeg ja varauusaeg. TÕ 1089. A. Kriiska, A. Haak, K. Johanson ja A. Vindi.

● **Oiu III kiviaja asulakoht ning keskaja keraamika leiukoht**. Oiu külas, Tartu-Viljandi maanteest 800 m loodes, Aduliojast u. 100 m kirdes, Lepiku taluni viivast küla-vaheteest vahetult kirdes, voore kaguotsal, suvemaja hoonetest vahetult kagus. Leiti tulekivikilde, kedrakeraamikat ning hollandi savipiibu katked. Keskaegse asula kultuurkihti ei täheldatud. Mesoliitikum, keskaeg ja varauusaeg. TÕ 1090. A. Kriiska, A. Haak, K. Johanson ja A. Vindi.

KURSI ● **Palu I kiviaja asulakoht**. Kunila külas, Pedja jõest u. 1 km põhja pool, endisest Palu talust vahetult lõuna pool, Muinas-Võrtsjärve edela poole langeval rannamoodustisel. Leiti silmata kivikirves, tulekiviesemeid ja töötlemisjääke. TÕ 1081. A. Vindi.

● **Palu II kiviaja ja rauaaja asulakoht**. Kunila külas, Pedja jõest u. 1,3 km põhja pool, endisest Palu talust 200–250 m põhja-loodes, Muinas-Võrtsjärve loode suunas laskuval laugel rannamoodustisel. Leiti tulekivikilde, põlenud kive sisaldavast kultuurkihist korjati käsikeraamikat. Mesoliitikum, keskmine (?) ja noorem rauaaeg. TÕ 1082. A. Vindi.

● **Liivaku kiviaja asulakoht**. Kunila külas, endisest Pikknurme jõest u. 200 m ida pool, Liivaku talust vahetult põhja pool. Leiti tulekivikilde. TÕ 1083. A. Vindi.

KUUSALU ● **Vanaküla asulakoht**. Vanakülas, Valgejõe läänekaldal. Jõest 70 m ning jõega paralleelselt kulgevast asfaltteest 10 m W-pool, praegusest külatuumikust u. 50 m S-pool. Kultuurkiht suhteliselt väheintensiivne. Leidudeks keskaegsed savinõukillud. G. Vedru.

● **Mäepealse asulakoht.** Mäepealse külas klindiserva lähedal, S-pool Mäepealselt Kuusallu viivast külavaheteest, küla majadest u. 50 m O-pool. Leidudeks savinõude killud. Muinasaja lõpp. G. Vedru.

● **Valkla II asulakoht.** avastati Valkla külas Valkla kõrtsist u. 60 m W- ning Vana-Narva maanteest 20 m N-pool. Leidudeks töötlemisjälgedega kvartsitükke ning paar suuremat kvartset ning keskaegset keraamikat. G. Vedru.

● **Kaberla IV asulakoht.** Kaberla küla tuumikust u. 100 m NO pool klindiserva all. Keskaeg. G. Vedru.

LÄÄNE-NIGULA × **Uugla väikeselohuline kultusekivi.** Uugla küla Veskimäe talu maal. Kivi asub Keila–Haapsalu maanteelt läbi Uugla ja Lääne–Nigula Tallinn–Haapsalu maanteele viivast kruusateest 100 m ida pool, Veskimäe talust 110 m põhja-loode pool, lõuna suunas tõusval kadakatesse kasvaval rohumaal. I aastatuhat eKr. M. Mandel ja S. Heldemaa.

MÄRJAMAA ● **Moka asulakoht.** Märjamaa ja Valgu vahelise tee ja sealt Moka küla poole keerava väiksema tee ristist u. 100 m W-poole, laugjalt tõusva seljandiku ülemisel poolel. Nõlvaku ülemiselt kolmandikult, u. 50 x 30 m alalt leiti osalt muinasaegset, osalt hilisemat keraamikat ja mõned pronksesemete katked. AI 6534. M. Mägi ja T. Mägi.

NÕOA ● **Keeri III kiviaja ja keskaja asulakoht.** Asulakoht paikneb Põõri talust loodes oleval põllul ning talust 100–150 m kagu ja lääne poole jääval terrassil, kuni paarisaja meetri kaugusel tänapäevasest Keeri järvest. Leide koguti erinevatelt muinasjärve rannamoodustistelt. Leiti tulekivist esemeid ja töötlemisjääke, kiviaegset keraamikat ning kesk- ja uusaegset kedral vormitud keraamikat, sh. glasuuritud nõude katkeid. Mesoliitikum, hilisneoliitikum, kesk- ja uusaeg. TÜ 1084. A. Kriiska, A. Haak, K. Johanson, M. Konsa ja A. Vindi.

● **Nurmeotsa kiviaja asulakoht.** Keeri külatuumikust u. 3 km edelas, Nurmeotsa talu aiamaal, Keeri järve lõunaotsast u. 250 m lõuna pool. Leiti kivi kirve katke ning tulekivikilde. TÜ 1085. A. Kriiska, A. Haak, K. Johanson, M. Konsa ja A. Vindi.

PUHJA ● **Rekusaare kiviaja asulakoht.** Nasja (end Rekusaare külas), Emajõe lõunakaldal asuva Rekusaare põhjaosas, endisest Rekusaare parvekohast u. 400 m lõunas. Leiti tulekivilaast ja -kilde. TÜ 1048. A. Vindi.

○ **Ulila keraamika leiukoht.** Ulila külas, Rämsi külla suunduvast teest u. 300 m põhja pool, eramajade aiamaadel, ida pole avaneval nõlval. Leiti kedral valmistatud keraamikat ning üksikuid tõenäoliselt mesoliitilisi tulekivikilde. Kultuurikihi tunnused puudusid. Noorem rauaaeg. TÜ 1053. A. Haak.

PÕLVA ▲ **Tamula kiviaja leiukoht.** Võru linna piirides. Tamula I kiviaja asulakoha vastaskaldal mõlemal pool silda on tehtud süvendustöid ja järvepõhjust on tõstetud kaldale järvemuda. Sillast u. 10 m paremal poolt kaldalt leiti mudast merevaikripatsi katke, loomaluid ja hilist kammkeraamikat, mis võivad olla seotud vastaskalda asulakohaga, kuna asulakoht on suures osas järve veetaseme tõusuga vee alla jäänud ja või-

malik, et laiali kandunud. Võimalik on ka, et tegu on eraldiseisva asulakohaga, ent selle asukoha kindlakstegemiseks tuleks teha täiendavaid uurimistöid. Hilisneoliitikum. AI 6557. A. Kiristaja, A. Kriiska, M. Ots.

- **Väiso keraamika leiukoht.** Väiso küla Venne talu juurest Võhandu jõest leiti 16. saj II poole – 18. saj ketrakeraamikad. VK 4747; TÜ 1129. K. Ilves ja H. Valk.

PÄRNU

- **Jõekalda kiviaja asulakoht.** Pärnu jõe paremal kaldal, Tammiste küla lähedal. Jõekalda profiilist koguti tulekivist nooleotsa katke, tulekivikilde ja hilise kammkeraamika kilde. PÄMu 15429/A 2565. Hilisneoliitikum. K. Johanson ja J. Ora.

RANNU

- **Ervu asulakoht.** Ervu külas, Rõngu–Rannu teest 100 m idas, Ervu–Konguta tee põhjaküljel. Kultuurkiht 150 x 200 m suurusel alal sisaldas käsi- ja ketrakeraamikad. II at. I pool. TÜ 1131. H. Valk, P. Lätti, L. Pärnamäe ja M. Veldi.

- **Noorma asulakoht.** Noorma külas, Palu ja Pakla talu vahelisel alal. Leiti käsi- ja ketrakeraamikad ning 1731. a denga. TÜ 1132. H. Valk, P. Lätti, L. Pärnamäe ja M. Veldi.

- **Suure-Rakke asulakoht.** Suure-Rakke külas, Tartu–Viljandi maanteest 120–200 m ida pool, Verevi külla suunduva tee mõlemal küljel, lääne suunas laskuval kallakul. Kultuurkiht sisaldab rohkesti põlenud kive, käsikeraamikad, sealhulgas riibitud kilde, ning üksikuid kedral vormitud nõude katkeid. Rooma (?) ja keskmine rauaaeg. TÜ 1045. A. Vindi.

- **Suure-Rakke keraamika leiukoht.** Suure-Rakke külas, Tartu–Viljandi maanteest 200 m idas, endisest tanklast vahetult lõuna pool. Leiti ketrakeraamikad. Kultuurkihi tunnused puudusid. Noorem rauaaeg ja keskaeg. TÜ 1046. A. Vindi.

- **Verevi asulakoht.** Verevi külas, Tartu–Viljandi maanteest 1,5 km ida pool, Läätsa talust 100 m kagus, Verevi Läätsa kivilalme asemest 80–100 m põhjas. Leiti käsi-keraamikad, sealhulgas riibitud nõude kilde, ning kaks tulekivikildu. TÜ 1056. A. Vindi.

RAPLA

- **Keava asulakoht.** Keava mõisa peahoonest 250 m läänes, Allika ja Oja talu vahelisel alal. Leiti ketrakeraamikad. Kesk- ja uusaeg. TÜ 1063. V. Lang ja M. Konsa.

- **Keava II linnamägi.** Keava I linnusest 700–800 m põhja pool, Keava–Juuru teest 150 m läänes. Neemiklinnuse 95 m pikk ning 54–60 m lai õueala on ülejäänud neemikust eraldatud 6–8 m laiuse ja 0,5 m (sisejalamilt) kuni 1,5 m (välisjalamilt) kõrguse suurtest kividest koosneva 54 m pikkuse valliga. Eriti järsud on linnamäe lõuna- ja läänenõlv. Idanõlv on mõnevõrra laugem ning põhjast kaitseb linnust eelpoolnimetatud kivivall. Kultuurkihti prooviauukudest ei leitud. I at. II pool Keava ekspeditsioon.

- **Libadu muistsed põllud.** Libadu küla idaosas, Rapla–Türi maanteest u. 1 km läänes, Kuusemäe ja Ingli taludest lõuna poole jäävas metsatukas. 2–3 m läbimõelduga madalad ning kamardunud kihvunnikuid leidis u. 12 ha suurusel alal. Noorem rauaaeg või keskaeg. A. Tvauri, L. Sepp.

● **Linnaaluste III asulakoht.** Linnaaluste küla Linnamäe talust 400 m ja Keava linnusest 100 m põhja pool, neemikuna eenduva madala kõrgendiku lääneosas. Leiti viikingiaegset käsikeraamikat ning šlakitükke. 7.–11. saj. TÜ 1057. V. Lang ja M. Konsa.

● **Lipa II asulakoht.** Lipa külas, Raikküla–Lipa tee lääneküljel, koolimajast 100 m põhjaloodes, Surdi talust vahetult põhjakirdes. Kultuurkiht oli tume, sisaldas põlenud savikänkraid ning põlenud kivi purdu. Leiti käsi- ja ketrakeraamikat. Hilisrauaaeg, kesk- ja uusaeg. TÜ 1060. V. Lang ja M. Konsa.

■ **Lipa muistised põllud.** Lipa küla Ranga talust 100–300 m läänes, Lipa linnusest vahetult loode poole jäävas puudesalus. Ligikaudu 5 ha suurusel alal esines 2–3 m läbimõõduga madalaid kamardunud kivihunnikuid. Peenraid ei täheldatud. Noorem rauaaeg või keskaeg. V. Lang ja M. Konsa.

● **Oela asulakoht.** Oela külatuumikus. Leitud keraamikat 30 x 60 m suurusel laigust. A. Kivistik.

○ **Ohukotsu keraamika leiukoht.** Ohukotsu mõisa end aidahoone ja Rapla–Varbola maantee vahelisel alal, külavaheteest ida poole jäävalt põllult leiti keskaegset ketrakeraamikat. TÜ 1061. V. Lang ja M. Konsa.

● **Pörsaku asulakoht.** Pörsaku külas, Keava–Hertu teest edelas. Pinnaleidudena saadi käsi- ja ketrakeraamikat ning savitihendi katkend. Hilisrauaaeg ja keskaeg. TÜ 1070. A. Tvauri, J. Metssalu ja L. Sepp.

● **Sikeldi asulakoht.** Sikeldi mõisa õues tiigist vahetult põhja pool 40 x 80 m suuruse laiguna. Leiti peamiselt ketrakeraamikat. A. Kivistik.

● **Sooaluste asulakoht.** Sooaluste külas, Kehtna–Raikküla teest 400 põhjas, Tõnise ja Aadu–Hansu talu maadel. Leiti käsi- ja ketrakeraamikat ning luisu katkend. Raua-aeg ja keskaeg. TÜ 1078. A. Tvauri ja L. Sepp.

● **Sõndu asulakoht.** Sõndu külatuumikus ja katkendlikult sellest 200–350 m SW pool. Leiti ketrakeraamikat. A. Kivistik.

RIDALA

● **Üsse asulakoht.** Üsse külas. Asulakoht paikneb maa-alusest kalmistust nr. 10132 30–170 m kirde pool, Unda–Antsu talust 130–270 m põhja-kirde pool põllul ja sellest ida poole jääval sõodialale, hõlmates 140 x 100 m suuruse ala. Leiud puuduvad; II aastatuhande algus. M. Mandel, S. Heldemaa.

● **Suure-Saanika II asulakoht.** Läänemaal, Ridala vallas Suure-Saanika küla maal, Martna–Ridala maantee põhjaservas, selle maantee ja Leediküla–Võnnu–Ridala maantee ristumiskohast 300–380 m ida pool lagedal sõõtis rohumaal, 80 x 70 m suurusel alal. Leiud puuduvad; II aastatuhande I pool. M. Mandel ja S. Heldemaa.

RÕNGU

● **Koruste asulakoht.** Koruste–Valguta teeristist 100–150 m kagu pool, Rõngu–Mustla maantee lõunaküljel. Leiti savinõukilde. TÜ 1130. H. Valk, P. Lätti, L. Pärnamäe ja M. Veldi.

- **Pikasilla II kiviaja asulakoht ning keskaja keraamika leiukoht.** Pikasilla külas, O Pikasilla sillast 50 m põhja pool, Väike–Emajõe idakaldal, jõe suunas alaneval nõlval. Leiti tulekivikilde, kedrakeraamikat ja savitihend. Mesoliitikum, keskaeg. TÕ 1149. M. Konsa.
- **Purtsi kiviaja asulakoht.** Purtsi külas, Rõngu–Pikasilla maanteest u. 1 km loode pool, Voore talust vahetult lõuna pool. Liivakalt ülesküntud alalt korjati tulekivikilde ning kedrakeraamikat. Mesoliitikum, raua- ja keskaeg ning varauusaeg. TÕ 1126. A. Vindi.
- RÕUGE** ● **Ala-Vagula II asulakoht.** Ala-Vagula külast u. 300–500m lääne pool põllul. Leiti käsi- ja kedrakeraamikat, tulekivi, kvartsi ja luid. Hilis-rauaaeg ja keskaeg. AI 6556. A. Kiristaja, A. Kriiska, M. Ots.
- SIMUNA** ● **Võivere kivikalme.** Avanduse vald, Võivere küla. Tugevasti lõhutud kivikalme. Leiti poolik, trapetsikujulise ristlõikega käevõru. Kivikirstkalme. RM 6580/A 133:1–2. T. Jonuks ja T. Mägi
- TARVASTU** ● **Karumäe kiviaja asulakoht.** Karu küla Karumäe talu hoonetest 50 m põhja pool. Leiti tulekivikilde ja kedrakeraamikat. Mesoliitikum ja keskaeg. TÕ 1086. A. Kriiska, A. Haak, K. Johanson, M. Konsa ja A. Vindi.
- **Sõõriknurme kiviaja asulakoht.** Maltsa küla Sõõriknurme ja Studendi talu ümbruses, Õhne jõest ligemale 100 m lõuna pool. Samas kohas on juba varem täheldatud noorema rauaaja asulakoha kultuurkihti. Laialdaselt alalt koguti rohkesti tulekiviese-meid ning töötlemisjääke, samuti mõned käsikeraamika killud ning rohkesti kedra-keraamikat. Mesoliitikum, raua-aeg, keskaeg. TÕ 1087. A. Kriiska, A. Haak, K. Johan-son, M. Konsa ja A. Vindi.
- TORI** ● **Sindi-Lodja III kiviaja asulakoht.** Paikuse küla ja riigimetsa piiril, Pärnu jõe kal-dal, Sindi-Lodja II asulast 300 m kirdes. Leiti tulekivist esemeid ja töötlemisjääke, tüüpilist kammkeraamikat ning üksikuid nõörkeraamika kilde. Neoliitikum. PõMu 15425/A 2561. K. Johanson ja J. Ora.
- VASTSELIINA** ● **Noodasküla keraamika leiukoht.** Lasva vallas, Noodasjärve lõunakaldalt Iskna jõe mõlemalt terrassilt sillast põhja pool Veski juures, kus algab Kütior, leiti hilis-rauaaegset keraamikat. AI 6558. A. Kiristaja, A. Kriiska, M. Ots.
- VILJANDI** ● **Valma keraamika leiukoht.** Valma külasüdamest loodes, Tartu–Viljandi maanteelt piki Valma külasse suunduvat teed 1,8 km kaugusel, teest vahetult kirde pool, Võrtsjärvest 700–800 m lääne pool, väikese seljaku kirdenõlval. Koguti kedrakeraa-mikat, käsikeraamikat ning mõned tulekivikillud. Kultuurkihti ei tuvastatud. Noorem raua-aeg ja keskaeg. TÕ 1091. A. Kriiska, A. Haak, K. Johanson ja A. Vindi.

- AI** - Ajaloo Instituut
- Institute of History
- AM** - Eesti Ajaloomuuseum
- Estonian History Museum
- Estnische Historisches Museum
- AVE** - Arheoloogilised välitööd Eestis. Archaeological Field Works in Estonia, 1997-.
Tallinn, 1998-.
- EAA** - Eesti Arheoloogia Ajakiri, 1997-.
- HM** - Läänemaa Muuseum
- MA** - Muinsuskaitseamet
- National Heritage Board
- MKA** - Muistsed kalmed ja aarded. Arheoloogiline kogumik. II. Toim. H. Moora.
Tallinn, 1962.
- MT** - Muinasaja teadus, 1-. Tallinn, 1991-.
- PäMu** - Pärnu Muuseum
- Museum of Pärnu
- TATÜ** - Eesti NSV Teaduste Akadeemia Toimetised, 1952-1955;
Ühiskonnateaduste seeria, 1956-1966;
Ühiskonnateadused, 1967-1989;
Eesti Teaduste Akadeemia Toimetised.
Ühiskonnateadused, 1990-1991;
Humanitaar- ja sotsiaalteadused, 1992-1996. Tallinn.
- Ta** - Tartu Ülikooli Geoloogia Instituut
- Institute of Geology by the University of Tartu
- Tln** - Tallinna Tehnikaülikooli Geoloogia Instituut
- Tallinn Technical University, Institute of Geology
- TM** - Tartu Linnamuuseum
- City Museum of Tartu
- TÜ** - Tartu Ülikool
- University of Tartu
- VM** - Viljandi Muuseum
- Museum of Viljandi